

TUKUMA NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022.-2028. GADAM STRATĒGISKĀ DAĻA

TUKUMS, 2021

APSTIPRINĀTA

ar Tukuma novada domes
27.10.2021. lēmumu (prot. Nr. 21, 3.§.)

TUKUMA NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2022.–2028. GADAM STRATĒĢISKĀ DAĻA

Vāka foto: Tukuma novada pašvaldība

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	3
1. TUKUMA NOVADA RAKSTUROJUMS	4
2. PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS	5
3. STRATĒGISKĀ DAĻA.....	17
3.1 VIDĒJA TERMIŅA PRIORITĀTES.....	17
3.2 RĪCĪBAS VIRZIENI UN UZDEVUMI	20
4. SASKAŅOTĪBA AR NACIONĀLA, REĢIONĀLA UN VIETĒJA LĪMEŅA TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	23
4.1 ATBILSTĪBA NACIONĀLA UN REĢIONĀLA LĪMEŅA PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	23
4.2 ATBILSTĪBA VIETĒJA LĪMEŅA PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM.....	28
5. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS UZRAUDZĪBAS KĀRTĪBA.....	31
5.1 ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS IEVIEŠANAS UZRAUDZĪBAS PROCESS UN ATBILDĪGIE	31
5.2 PRIORITĀŠU, RĪCĪBAS VIRZIENU NOVĒRTĒŠANAI VIDĒJĀ TERMIŅĀ SASNIEDZAMIE REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI	32

IEVADS

Tukuma novada attīstības programmas 2022.–2028. gadam Stratēģiskā daļa ir izstrādāta, balstoties uz tematisko darba grupu un speciālistu diskusiju rezultātiem. Tajā ietverts koncentrēts pašreizējās situācijas kopsavilkums, vidēja termiņa attīstības prioritātes, rīcības virzieni, uzdevumi.

Stratēģiskajā daļā ir pamatota vidēja termiņa prioritāšu un rīcības virzienu atbilstība hierarhiski augstāka līmeņa teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem. Stratēģiskajā daļā ievietota arī īstenošanas uzraudzības kārtība. Tā ietver informāciju par uzraudzības ziņojuma sagatavošanas periodiskumu, analizējamajiem rezultatīvajiem rādītājiem.

Attīstības programmu 2022.–2028. gadam izstrādāja Tukuma novada pašvaldība sadarbībā ar personu apvienību SIA “AC Konsultācijas” un SIA “Konsorts”.

1. TUKUMA NOVADA RAKSTUROJUMS

Tukuma novads ir izveidots 2021. gadā administratīvi teritoriālās reformas ietvaros, apvienojot bijušos Tukuma, Engures, Jaunpils un Kandavas novadus. Tas atrodas Kurzemes plānošanas reģionā, stundas brauciena attālumā no galvaspilsētas Rīgas. Novads robežojas ar vairākām pašvaldībām – Kuldīgas novadu, Saldus novadu, Talsu novadu, Mārupes novadu, Jelgavas novadu, Dobeles novadu un Jūrmalas valstspilsētu. Tukuma novada administratīvais centrs ir Tukuma pilsēta (bijušais Tukuma rajona centrs), kam pilsētas tiesības ir kopš 1795. gada. Attālums no tās līdz galvaspilsētai Rīgai ir 65 km, līdz Talsiem – 56 km, Jelgavai – 54 km, Dobelei – 45 km, Saldum – 72 km, Kuldīgai – 96 km, Ventspilij – 125 km un Liepājai – 168 km.

Novadā ir divas pilsētas – Tukums un Kandava, 21 pagasts, un novadā kopā uz 2021. gada sākumu dzīvoja 44411 iedzīvotāji (CSP). Novada platība ir 2448,39 km².

1. ilustrācija. Tukuma novada teritorija

2. PAŠREIZĒJĀS SITUĀCIJAS KOPSAVILKUMS

Attīstības prioritāšu un rīcības virzienu, uzdevumu noteikšanā nozīmīga loma ir esošās situācijas apzināšanai, identificējot novada stiprās un vājās puses, iespējas un draudus. Tādēļ šajā nodaļā īsā, koncentrētā formā ir apkopoti galvenie pašreizējās situācijas analīzes secinājumi, kā arī sniegti SVID analīzes rezultāti.

DEMOGRĀFIJA

Demogrāfiskā situācija reģionā raksturo sociālo ilgtspēju un izaugsmes iespējas. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem 2021. gada sākumā jaunizveidotajā Tukuma novadā, kurā apvienoti bijušie Engures, Jaunpils, Kandavas un Tukuma novadi, dzīvoja 44411 iedzīvotājs. Kopš 2017. gada sākuma iedzīvotāju skaits jaunizveidotā novada teritorijā ir samazinājies par 1769 iedzīvotājiem jeb 3,8% (PMLP). Latvijā samazinājums šajā periodā bija -2,9%, Kurzemes reģionā -5,0%.

2009. gadā, kad notika iepriekšējā administratīvi teritoriālā reforma, iedzīvotāju skaits jaunizveidotā novada teritorijā bija 51485 (CSP). Periodā līdz 2017. gadam tas samazinājās līdz 46180 iedzīvotājiem jeb par 10,3%. Savukārt kopš 2017. gada sākuma iedzīvotāju skaits jaunizveidotā novada teritorijā ir samazinājies par 1769 iedzīvotājiem jeb 3,8%, līdz ar to var secināt, ka iedzīvotāju sarukuma tendence lēnām, bet tomēr palēninās.

2021. gada sākumā visblīvāk apdzīvots ir bijušais Tukuma novads, kur iedzīvotāju blīvums uz 1km² ir 24 (Engures novadā šis rādītājs ir 20). Ievērojami zemāk blīvums ir Kandavas un Jaunpils novadā – attiecīgi 12 un 11 iedz./km². Kopumā situācija ir līdzīga Kurzemes reģiona vidējam rādītājam 18. Abu novada pilsētu blīvums ir atšķirīgs Tukuma pilsētā – 1256 iedz./km², Kandavas pilsētā – 356 iedz./km² (CSP).

Iedzīvotāju skaita negatīvās izmaiņas ietekmē dabiskā pieauguma un migrācijas saldo rādītāji. Abi šie rādītāji jaunizveidotā Tukuma novada teritorijā kopš 2016. gada ir negatīvi. Lielāks īpatsvars iedzīvotāju skaita samazinājumā, izņemot 2018. un 2020. gadu, ir negatīvajam migrācijas saldo, Latvijā kopumā lielāku īpatsvaru sastāda negatīvais dabiskais pieaugums. Kumulatīvi šajā periodā negatīvais migrācijas saldo gandrīz divkārt pārsniedz negatīvo dabisko pieaugumu.

Diemžēl nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija un negatīvās migrācijas tendences, īpaši nomaļākajos pagastos, neļaus izvairīties no tālākas depopulācijas, un sagaidāms (saskaņā ar SIA “Jāņa sēta” prognozēm), ka no 2018. līdz 2030. gadam iedzīvotāju skaits apvienotajā Tukuma novadā saruks par 15,6%.

Turklāt arī demogrāfiskās slodzes līmenis ir nelabvēlīgi augsts – visās apskatītajās teritorijās iedzīvotāju skaits virs darbības vecuma būtiski pārsniedz iedzīvotāju skaitu līdz darbības vecumam, kas liecina par iedzīvotāju novecošanos. Demogrāfiskās slodzes līmenis 2021. gadā Engures bija novadā – 650, bijušajā Tukuma novadā 623, Kandavas novadā – 592 un Jaunpils novadā - 577. Salīdzinājumam – vidēji Latvijā šis rādītājs ir 616, Kurzemes reģionā – 635 (CSP).

	Viens no būtiskiem iemesliem, kas noteikti neveicina pozitīvas demogrāfiskās tendences, ir labiekārtotu, maksātspējai atbilstošu mājokļu un pirmsskolas izglītības iestāžu trūkums.
IZGLĪTĪBA	Vislielāko īpatsvaru no kopējā iedzīvotāju skaita vecuma grupā virs 15 gadiem 2019. gadā Tukuma novadā veidoja iedzīvotāji ar vispārējo vidējo izglītību (41% (CSP)). Tā arī ir iedzīvotāju daļa, kurai darba tirgū saskaņā ar Ekonomikas ministrijas 2020. gada informatīvo ziņojumu “Par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm” tiek prognozēts vislielākais darbaspēka pārpalikums. Otra riska grupa ir iedzīvotāji ar pamatzglītību, kas veido 21% (CSP) no iedzīvotāju skaita virs 15 gadiem jaunizveidotajā Tukuma novadā. Jaunizveidotā Tukuma novada izglītības iestāžu tīklu uz 2021./2022. mācību gada sākumu veidoja 44 izglītības iestādes, tai skaitā: 12 pirmsskolas izglītības iestādes (tai skaitā 2 privātās), 3 sākumskolas, 12 pamatskolas, 1 speciālās izglītības iestāde, 6 vidusskolas (tai skaitā 1 Valsts ģimnāzija), 8 profesionālās ievirzes izglītības iestādes (tai skaitā 1 privātā), 1 profesionālās izglītības iestāde un 1 augstākās izglītības iestādes filiāle. Kopējais bērnu skaits līdz sešu vecumam novadā pēdējo piecu gadu laikā ir pieaudzis un stabilizējas. Ņemot vērā bērnu līdz sešu gadu vecumam skaita dinamiku, var prognozēt, kas izglītojamo skaits periodā līdz 2027. gadam sociāli ekonomiskās situācijas uzlabošanās rezultātā stabilizēsies. Kopumā vērtējot pirmsskolas vecuma bērnu iesaisti pirmsskolas izglītības iestādēs jaunizveidotajā Tukuma novadā 2021./2022. mācību gadā, secināms, ka 56% bērnu apmeklē pirmsskolas izglītības iestādes. Bērnodārzu pieejamības veicināšana ir starp pieciem, pēc iedzīvotāju domām, steidzamākajiem darbiem, kas pašvaldībai jārisina. Bērnu skaitam jaunizveidotajā Tukuma novadā, kas atbilst pamatzglītības un vidējās izglītības ieguves vecumam, ir tendence samazināties, izņemot bijušo Engures novadu. Demogrāfiskās prognozes un esošais skolu, īpaši vidusskolu klašu piepildījums jaunizveidotajā Tukuma novadā norāda, ka esošais skolu tīkls netiek racionāli izmantots. Interesu izglītības programmas jaunizveidotajā Tukuma novadā tiek īstenotas visās piecās jomās: kultūrizglītības, sporta izglītības, tehniskās jaunrades, vides izglītības un citās programmās, tomēr akcentēta ir kultūrizglītība. Zema ir skolēnu iesaiste tehniskās jaunrades un vides interešu izglītībā. Bērnu un jauniešu interešu izglītības piedāvājuma attīstīšana iedzīvotāju aptaujā ir minēta kā viens no pieciem steidzamākajiem darbiem. Jaunizveidotajā Tukuma novadā darbojas viena Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautības profesionālās izglītības iestāde PIKC Kandavas Lauksaimniecības tehnikums. Par profesionālās izglītības kvalitāti liecina izglītojamo profesionālās kvalifikācijas eksāmenu rezultāti.

	Par tehnikuma stipro pusi uzskatāms mūsdienīgs materiāli tehniskais nodrošinājums un atjaunota infrastruktūra, stabila sadarbība ar nozaru organizācijām un uzņēmumiem, profesionāli pedagogi un tas ir vienīgais tehnikums Kurzemes un Zemgales reģionā, kur var iegūt kvalifikāciju “Lauksaimniecības mehanizācijas tehniķis”. Profesionālās izglītības programmas piedāvā arī Tukuma novada speciālās izglītības iestāde, kura īsteno speciālo izglītību skolēniem ar īpašām vajadzībām. Tukumā darbojas viena augstākās izglītības iestāde – Latvijas Universitātes Tukuma filiāle, kas galvenokārt piedāvā ar pedagoģiju saistītas studiju programmas. Mūžizglītības/pieaugušo izglītības segments Tukuma novadā ir fragmentēts, un pieejamā informācija par pieaugušo izglītības iespējām nesniedz potenciālajiem izglītojamajiem pilnīgu pārskatu par pieaugušo izglītības iespējām. Iedzīvotāju aptaujā kā steidzami darbi atzīmēti pasākumi izglītības veicināšanai iedzīvotājiem 50 gadu vecumā un vecākiem. Uzņēmēju aptauja norāda uz nepieciešamību pilnveidot profesionālo un pieaugušo izglītību atbilstoši darba tirgus pieprasījumam.
KULTŪRA	Jaunizveidotais Tukuma novads ietver plašu un daudzveidīgu kultūras institūciju (26 kultūras centri, 29 bibliotēkas, 13 muzeji un citas kultūrvietas, kā arī 6 kultūrizglītības iestādes) tīklu, tai skaitā arī ārpus novada centra. Lai nodrošinātu iedzīvotājiem kultūras pakalpojumu pieejamību, īpaši pagastos (bibliotēku pakalpojumi un novadpētniecības darbs, kultūras centri kā radošas izpaušanās un amatierkolektīvu darbības vieta), nozīmīgi ir saglabāt esošo kultūras institūciju tīklojumu. Tomēr, ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos pagastos un kultūras pakalpojumu lietotāju skaita samazināšanās tendenci (neskaitot 2020. gadu un epidemioloģisko situāciju), nepieciešams cita veida skatījums uz kultūras nozaru institūciju lomām un funkcijām, iespējams tās paplašinot un veidojot ciešākus sadarbības un pārvaldības modeļus ar citām nozarēm. Vairumā gadījumu ir nepieciešami ieguldījumi esošajās kultūras institūcijās, neskatoties uz jau līdz šim veiktajiem ieguldījumiem, t.i., jāturpina uzlabot pagastu kultūras centru infrastruktūru un pilnveidot materiāltehnisko bāzi, jāpaplašina infrastruktūra muzeju krājumu eksponēšanai un vēl citi ieguldījumi. Jaunizveidotā Tukuma novadā kultūrvēsturiskais mantojums ir kļuvis vēl plašāks. Tas ir identitātē balstīts novada attīstības resurss, bet vienlaikus tas ir arī lielāks izaicinājums tā saglabāšanā, izpētē un pieejamības veicināšanā. Tas ietver gan kultūras pieminekļus, gan novadpētniecības darbu, tradīciju saglabāšanu.
SPORTS UN SABIEDRĪBAS VESELĪBAS VEICINĀŠANA	Jaunizveidotajā Tukuma novadā ir daudzveidīgas sportošanas, aktīvās atpūtas un augsta sasnieguma sporta iespējas un tam atbilstoša sporta infrastruktūra. Novada pilsētās kopumā ir divas sporta skolas un kopējais audzēkņu skaits ir pieaugošs (1033 audzēkņi

	2020./2021.m.g.). Visā novadā aktīvi darbojas sporta klubi un biedrības, kā arī pašvaldības sporta metodiķi, sporta organizatori, kuri ir nozīmīgi aktīvas sporta dzīves norisei pagastos. Novadā ir atjaunota liela daļa no sporta zālēm un stadioniem (tostarp izglītības iestādēs), kuri ir pieejami iedzīvotājiem sportiskām aktivitātēm. Kopumā sportošanas iespējas ārā ir nodrošinātas blīvāk apdzīvotās vietās visā novadā, bet iekštelpās sportošanas iespējas ir pieejamas lielākajā daļā novada teritorijas. Pašvaldība pastāvīgi turpina uzlabot esošo infrastruktūru, lai veicinātu drošu, aktīvu un kvalitatīvu dzīves vidi. Atbilstošas sporta infrastruktūras un fiziskās aktivitātes veicinošas vides pieejamība ir faktors, kas veicina un motivē ne tikai bērnus un jauniešus būt fiziski aktīviem, bet arī pārējo sabiedrību, it īpaši gados vecāku cilvēku pievēršanos aktīvam dzīvesveidam. Būtisks pašvaldību instruments ir veselības veicināšanas projekta aktivitātes, kā ietvaros notiek aktīva dzīvesveida popularizēšana sabiedrībā, tiek rīkoti virkne sporta pasākumu visa gada garumā. Tomēr, neskatoties uz to, atsevišķas iedzīvotāju grupas ir neaktīvas un neiesaistās piedāvātajos pasākumos un aktivitātēs
VESELĪBAS APRŪPE	Jaunizveidotajā Tukuma novadā 2020. gadā bija nodarbināta 191 ārstniecības persona, no kurām ārsti¹ bija 58, zobārsti – 23 (SPKC). Laika gaitā ārstniecības personu skaits novadā ir samazinājies. Izsakot ārstu skaitu uz 10 tūkst. iedzīvotājiem, Tukuma novadā 2020. gadā šis rādītājs bija 13,1. Salīdzinājumam Latvijā tas bija 33,9, savukārt Kurzemes reģionā – 19,7. Primāro veselības aprūpi 2020. gadā Tukuma novadā nodrošina 28 ģimenes ārstu praksēs (NVD). Ģimenes ārsti un aptiekas pakalpojums jaunizveidotajā Tukuma novadā ir pieejams visu bijušo novadu centros, un arī atsevišķās vietās ārpus šiem centriem, novadā ir arī feldšerpunkti. Tukuma pilsētā ir pieejama diennakts aptieka, kas ir vienīgā šāda veida aptieka 70 km rādiusā no pilsētas. Satraucošākais apstāklis primārajā veselības aprūpē ir ģimenes ārstu novecošanās tendence un nepietiekama paaudžu nomaiņa ģimenes ārstu praksēs. Neatliekamo medicīnisko palīdzību jaunizveidotajā Tukuma novadā nodrošina divi NMPD brigāžu punkti. Analizējot NMPD savlaicīgi izpildīto īpatsvaru no visiem izsaukumiem dzīvībai un veselībai kritiskos stāvokļos, secināms, ka 2020. gadā jaunizveidotajā Tukuma novadā šis rādītājs bija 82%. Vislielākais izaicinājums ir savlaicīgi apkalpoti izsaukumi bijušajā Jaunpils novadā, kur rādītājs ir būtiski zemāks par vidējo – 2020. gadā vien 56% (SPKC). Valsts apmaksātus zobārstniecības pakalpojumus 2020. gadā novadā sniedz trīspadsmit zobārstniecības iestādes, no kurām vienai iestādei ir divas pakalpojuma sniegšanas adreses, savukārt privātas

¹ Ārsti bez zobārstiem, mutes, sejas un žokļu ķirurgiem, ar stažieriem un rezidentiem.

	zobārstniecības pakalpojumus sniedz 20 speciālisti. Speciālisti pamatā ir koncentrēti Tukuma pilsētā. Arī ambulatoro un stacionāro pakalpojumu sniedzošās iestādes pamatā atrodas Tukuma pilsētā. Stacionāros veselības aprūpes pakalpojumus diennakts režīmā novadā sniedz SIA “Tukuma slimnīca”, savukārt dienas stacionāra režīmā – SIA “Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca”. Tukuma novada ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju 2020. gadā bija 3,3, kas ir zemāks rādītājs par vidējo rādītāju Latvijā un Kurzemes reģionā (SPKC). Lielākais izaicinājums attiecībā uz speciālistu apmeklējumiem ir sabiedriskā transporta pieejamība iedzīvotājiem, jo īpaši attālākās novada teritorijās, kā arī finanšu līdzekļu trūkums speciālistu apmeklējumu apmaksāšanai. Lielai daļai veselības aprūpes iestāžu, t.sk. ģimenes ārstu praksēm, ir akūti nepieciešami ieguldījumi infrastruktūras uzlabošanā un vides pieejamības nodrošināšanā, kā arī energoefektivitātes veicināšanā.
SOCIĀLĀ AIZSARDZĪBA	Jaunizveidotajā Tukuma novadā 2020. gadā bija nodarbināti 165 Sociālajā dienestā un tā pakļautībā esošajās institūcijās strādājošie (LM). No tiem Sociālajā dienestā (t.i., bez sociālo pakalpojumu sniedzējiem institūcijās, kuras ir sociālā dienesta struktūrvienības) strādāja 40 sociālā darba speciālisti jeb 0,9 speciālisti uz 1000 iedzīvotājiem, kas tādējādi neatbilst likumā noteiktajai prasībai nodrošināt vismaz vienu sociālā darba speciālistu uz 1000 iedzīvotājiem (LM). Laika gaitā speciālistu skaits ir sarucis. Nozīmīgākie izaicinājumi ir nepietiekamais sociālā darba speciālistu skaits, kas kavē sociālo pakalpojumu attīstību un apgrūrina to sniegšanu, kā arī speciālistu koncentrēšanās Tukuma pilsētā, kā rezultātā pagastos tos piesaistīt ir sarežģītāk. Izaicinājums ir jaunu speciālistu piesaiste un motivējošu mehānismu radīšana to piesaistei, sociālā darba speciālistu spēja būt elastīgiem savā darbā. Sociālā palīdzība ir naudas vai mantisks pabalsts, kura piešķiršana balstās uz materiālo resursu novērtēšanu personām (ģimenēm), kurām trūkst līdzekļu pamatvajadzību (ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe un obligātā izglītība) apmierināšanai. Novadā sociālo palīdzību 2020. gadā ir saņēmušas 2057 personas ģimenēs (tie ir 5% no visiem jaunizveidotā Tukuma novada iedzīvotājiem). Kopā sociālajai palīdzībai novads 2020. gadā izlietoja 0,56 milj. EUR. Papildu sociālajai palīdzībai pašvaldība pēc brīvas iniciatīvas nodrošina saviem iedzīvotājiem papildu materiālu un finansiālu atbalstu, kas nav saistīts ar iedzīvotāju materiālo nodrošinātību, kā piemēru var minēt pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, brīvpusdienas izglītības iestādēs u.c. Sociālie pakalpojumi ir pasākumu kopums, kas vērsts uz personu sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu vai uzlabošanu, lai nodrošinātu viņu iekļaušanos sabiedrībā. Novadā 2020. gadā sociālos pakalpojumus saņēma 1603 personas, sociālajiem pakalpojumiem kopā tika izlietoti 2,17 milj. EUR. Pakalpojumiem institūcijā 2020. gadā Tukuma novads izlietoja 34% no visa sociālajiem pakalpojumiem

paredzētā budžeta, klientu skaits institūcijā veidoja 11% (LM). Vēlamā tendence novadā nākotnē ir panākt, ka pakalpojumu institūcijā saņēmēju skaits un īpatsvars no visiem sociālo pakalpojumu saņēmējiem samazinās, lai nodrošinātu, ka visiem klientiem būtu iespēja dzīvot sabiedrībā.

Pēdējo gadu laikā Tukuma novadā ir veikti nozīmīgi darbi sabiedrībā balstītu pakalpojumu attīstīšanā, lai sekmētu personu pāreju no dzīves institūcijā uz dzīvi sabiedrībā, kā arī, lai mazinātu iespējamību, ka personas nonāk institūcijās, sniedzot atbalstu ģimenēm. Deinstitutionalizācijas projekta ietvaros ir izveidota specializēto darbnīcu pakalpojuma infrastruktūra personām ar garīga rakstura traucējumiem, dienas aprūpes centra pakalpojuma infrastruktūra personām ar garīga rakstura traucējumiem, grupu dzīvokļu pakalpojumu infrastruktūra, sociālās rehabilitācijas pakalpojuma infrastruktūra bērniem ar funkcionālajiem traucējumiem, atelpas brīža pakalpojums ģimenēm, kurās aug bērns ar funkcionālajiem traucējumiem.

Nākotnē jāturpina nodrošināt iepriekš minētie pakalpojumi, kā arī jāturpina sniegt atbalsta personas pakalpojumu un asistenta personas pakalpojumu. Nepieciešams attīstīt multifunkcionālus kopienas centrus, kuros tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai būtu pieejams dienas centra pakalpojums, sociālā darbinieka konsultācija, sadzīves pakalpojumi, atbalsta grupas, jāturpina sniegt atelpas brīža pakalpojumus, t.sk. attīstot jaunas šī pakalpojuma sniegšanas formas – atelpas brīža pakalpojumu dzīvesvietā. Vienlaikus ar pakalpojumu sniegšanu ir būtiski veikt sociālo pakalpojumu kartēšanu un iedzīvotājiem uzskatāmā, vizuālā veidā sniegt informāciju par pieejamajiem sociālajiem pakalpojumiem, par to pieteikšanas un saņemšanas kārtību, kā arī kopumā – par pašvaldības īstenoto sociālās aizsardzības politiku. Tāpat sociālo pakalpojumu sniedzējām iestādēm lielā daļā gadījumu ir nepieciešama ēku energoefektivitātes paaugstināšana, iekštelpu un fasādes atjaunošana, vides pieejamības uzlabošana, kā arī teritorijas labiekārtošana un atjaunošana, jo esošā infrastruktūra ir novecojusi un nav pieejama personām ar kustību ierobežojumiem.

Tukuma novadā ir vairāk nekā 12 tūkst. ģimenes, pusē gadījumu šajās ģimenēs aug bērni un jaunieši līdz 25 gadu vecumam. Gandrīz puse no šīm ģimenēm ir vientuļo vecāku ģimenes. Novada pamatmērķis ir nodrošināt bērna augšanu bioloģiskajā ģimenē. Taču novadā 8% no visiem novada bērniem dzīvo sociālā riska ģimenēs, kuras ir Sociālā dienesta redzeslokā. Ārpusģimenes aprūpē 2020. gada septembrī atradās 235 bērni, no tiem 15 institūcijā, 49 audžuģimenēs, 171 aizbildnībā (Pašvaldības dati). Lai mazinātu gadījumus, kad bērni nonāk ārpusģimenes aprūpē, kā arī sekmētu ģimenēm ar bērniem piemērotas un patīkamas dzīvesvides izveidi, nepieciešams veikt virkni preventīvu darbu kā ar sociālā riska ģimenēm, tā visām novada ģimenēm kopumā. Ir nepieciešams attīstīt konsultācijas, atbalsta

	grupas, informatīvus pasākumus vecākiem par bērnu audzināšanu un konfliktu risināšanu, nepieciešams nodrošināt ģimenes asistenta pakalpojumu ģimenēm un jauniešiem, kuri bijuši ārpusģimenes aprūpē, ģimenēm, kurās aug bērni ar funkcionālajiem traucējumiem, jāturpina nodrošināt atelpas brīža un atbalsta personas, kā arī asistenta pakalpojumi. Sociāli mazaizsargātākajām grupām nepieciešama izglītšana par pastāvīgai dzīvei nepieciešamajām iemaņām. Lai mazinātu vecāku šķiršanās negatīvo ietekmi uz bērnu psihoemocionālo stāvokli, būtu ieteicams uzlabot preventīvo psihosociālo atbalstu ģimenēm ar bērniem, kurās vecāki ir šķiršanās procesā vai pēc tās.
PĀRVALDĪBA	Jaunais Tukuma novads ir izveidots 2021. gada 1. jūlijā administratīvi teritoriālās reformas rezultātā, apvienojot Tukuma, Kandavas, Engures un Jaunpils novadus. Pašvaldības administratīvais centrs atrodas Tukuma pilsētā. Tukuma novada administrācijas darba kvalitāti nodrošina auditos apstiprinātā atbilstība Kvalitātes vadības sistēmas standarta LVS NE ISO 9001 prasībām. Pašvaldības sniegto pakalpojumu pieejamību Tukuma novada pagastos nodrošina deviņas pagastu pārvaldes, Tukuma novada Kandavas pilsētā, Cēres, Kandavas, Matkules, Vānes, Zantes un Zemītes pagastos nodrošina Kandavas un pagastu apvienība. Tukuma novadā darbojas četri valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri. Būtiska pārvaldības funkcija ir jaunatnes politikas īstenošana. Pašvaldība var radīt pievilcīgu vidi lietderīgā laika pavadīšanai, iesaistīt jauniešus lēmumu pieņemšanā, tādejādi noturot jauno paaudzi tuvāk dzīvesvietai. Kā Latvijā kopumā, tā arī Tukuma novadā jauniešu skaitam ir tendence samazināties. Piecu gadu vislielākais jauniešu skaita kritums ir Jaunpils novadā – 30%, vismazākais bijušajā Tukuma novadā – 19%. Tukuma novadā darbojas Tukuma novada Izglītības pārvaldes Multifunkcionāls jaunatnes iniciatīvu centrs. Bijušajā Kandavas novadā darbojas Multifunkcionālais jaunatnes iniciatīvu centrs “Nagla”. Biedrība “Kandavas novada Jauniešiem” strādā ar jauniešiem, cilvēkiem ar īpašajām vajadzībām un viņu ģimenēm, riska ģimenēm, pensionāriem, bērniem, veicina mazākumtautības integrēšanu sabiedrībā. Bijušajā Jaunpils novadā ar jauniešu politikas jautājumiem nodarbojas Jaunpils jauniešu centrs “Jauniešu Jaunpils”. Bijušajā Engures novadā strādāja pašvaldības jaunatnes lietu speciālists un sporta un atpūtas pasākumu organizators, kā arī darbā ar jaunatni īstenošanā pastāvīgi iesaistās tādas pašvaldības iestādes kā skolas, kultūras nami, bibliotēkas u.c. Katrā pagasta pārvaldē vienam no speciālistiem pienākumu sarakstā ir iekļauti jaunatnes darba koordinators pienākumi. Sabiedrības informēšanai un līdzdalībai tiek izmantoti dažādi informācijas resursi un metodes – informatīvie izdevumi, tikšanās, sociālie tīkli un platformas. Novada teritorijā aktīvi darbojas nevalstiskās organizācijas. Atpazīstamības zīmi “Viedais ciems” ir ieguvusi Jaunpils un Engures apkaimes piekraste – tas nozīmē pašvaldības funkciju deleģēšanu, notiek biedrību sadarbība caur pašu

	veidotu padomi, kas pašorganizē plašu cilvēku loku, kopīgi meklējot risinājumus dzīves vietas kvalitātes uzlabošanai. Lai nodrošinātu digitalizācijas attīstību un e-pakalpojumu pieejamību visā novada teritorijā, nepieciešams ātrgaitas interneta pārklājums. Jāievieš kopīgu informācijas sistēmu jaunajā novadā, datu uzkrāšana un atvērto datu pieejamība. Izaicinājums ir arī paaugstināt digitālās prasmes iedzīvotājiem un speciālistiem. Ātrai pašvaldības un iedzīvotāju saziņai ieviest digitālos rīkus. Efektīvai līdzdalības nodrošināšanai būtiska ir pašvaldības sadarbība ar iedzīvotājiem, jauniešiem un pensionāriem, viedokļu uzklauššana, vajadzīgas telpas jauniešu brīvā laika pavadīšanai, koprades telpas biedrību darbībai, mazajiem uzņēmējiem; Pārvaldība aptaujās tiek minēta steidzami veicamo darbu sarakstā. Jāuzlabo pašvaldības tēls un jāveido cieņpilna komunikācija gan lēmējvaras, gan iedzīvotāju sadarbībā. Kā būtisku aptaujātie iedzīvotāji uzsver pašvaldības iestāžu darbinieku motivēšanu un saliedēšanu profesionālam darbam, mūsdienīgas un modernas, profesionālas pārvaldības struktūras izveide.
DROŠĪBA	Izvērtējot Latvijas kontekstā, bijušajā Tukuma novadā noziedzīgu nodarījumu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem ir mazāks nekā Latvijā kopumā, skaitliski visos 4 novados kopā sastādot 150,25²[2]. Izstrādāts ir Tukuma, Kandavas, Engures, Jaunpils apvienotais Civilās aizsardzības plāns, kura mērķis ir apzināt ārējos un iekšējos riskus un paredzēt civilās aizsardzības pasākumus, lai novērstu vai samazinātu pastāvošos draudus. Tukuma novadā ir vairāki “melnie” satiksmes punkti. Lielākais ceļu satiksmes negadījumu skaits – vairāk nekā puse – reģistrēts tieši bijušā Engures novada Smārdes pagastā. Risku novēršanai ir jāmeklē risinājumi. Tuvāko gadu izaicinājums ir ieviest viedos risinājumus, lai uzlabotu drošību uz ceļiem – ielu, ciemu apgaismojums. Iedzīvotāji uzskata, ka pašvaldības policija plašāk jāiesaista kāpu zonu aizsardzībā, drošas vides uzturēšanā. Nepieciešama jauna pašvaldības policijas ēka. Iedzīvotāju aptaujās saistībā ar drošības uzlabošanu kā neatliekams darbs minēta autoceļu, ielu, velo un gājēju celiņu infrastruktūras uzlabošana. Sabiedriskās kārtības uzlabošanas aptaujās iedzīvotāji ir uzsvēruši nepieciešamību uzlabot atkritumu apsaimniekošanu publiskās teritorijās, uzraudzīt suņu labturības noteikumu ievērošanu un naktsmiera traucēšanu, pastiprināti veikt kāpu aizsardzību.
EKONOMIKA	Jaunizveidotajā Tukuma novadā saskaņā ar Lursoft datiem kopumā 2019. gadā bija reģistrēti 3 347 komercdarbības veicēji. Tukuma novada kopējā pievienotā ekonomiskā vērtība (PEV) 2017. gadā bija 185,2 milj. EUR un tā sastādīja 1,42% no Latvijas kopējās pievienotās ekonomiskās vērtības. Tukuma novadā vadošās nozares 2017. gadā bija apstrādes rūpniecība (radīja 34% no PEV), lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (19%), mazumtirdzniecība un

² https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD_sociala_likump_tiesas_likump/SKG021.px/

	vairumtirdzniecība (14%), kā arī būvniecība (8%). Šīs nozares kopumā veido 74% no Tukuma novada ekonomikas. Tiešais tūrisma nozares devums Tukuma novada ekonomikā 2017. gadā ir bijis 2,4% (CSP). Uz 2020. gada beigām bezdarbnieku īpatsvars Tukuma novadā bija 5,8%, kas ir par 0,2% zemāk nekā vidēji Latvijā (CSP). Tukuma novadā strādā aptuveni 51% no Tukuma novada iedzīvotājiem, bet 49% strādā ārpus Tukuma novada (VARAM aprēķins no VSAA datiem par 2018. gadu). Nozīmīgākie darba svārstmigrācijas galapunkti Tukuma novada iedzīvotājiem ir Rīga (~29% no strādājošiem), Pierīgas novadi (5%) un Jūrmala (3%). Pēdējo piecu gadu laikā situācija bezdarba jomā ir bijusi relatīvi stabila un bezdarba pieaugums laikā kopš 2020. gada otrā ceturkšņa ir saistāms ar tiem ierobežojumiem, kas ir ieviesti Covid-19 pandēmijas mazināšanai. Vidējais bruto atalgojums Tukuma novadā 2020. gadā sasniedza aptuveni 982 EUR (CSP), kas ir par 19% zemāks nekā vidēji Latvijā. 2020. gadā vidējās darba samaksas plaisa starp bijušajiem Engures un Tukuma novadiem un vidējo lielumu Latvijā bija relatīvi neliela un sasniedza attiecīgi 10% un 14%. Bijušo Jaunpils un Kandavas novadu iedzīvotāju ienākumu plaisa salīdzinājumā ar vidējiem lielumiem Latvijā bija daudz nozīmīgāka un 2020. gadā sasniedza attiecīgi 34% un 38%. Uzņēmēju aptauja 2021. gada maija un jūnija mēnesī rāda salīdzinoši optimistisku ainu. Vismaz 54% no uzņēmējiem plāno savas uzņēmējdarbības attīstību tuvākajos gados, kamēr 24% uzskata, ka situācija ir stabila. Tikai 10% no respondentiem norādīja, ka plāno sašaurināt vai pat likvidēt savu uzņēmējdarbību.
MOBILITĀTE	Tukuma novads ir cieši saistīts ar Rīgas Metropoles areāla funkcionālo telpu, un iekļaujas tās ārējā telpā, līdz ar to nozīmīgas pasažieru plūsmas ir saistītas ar Rīgu un Jūrmalu (ikdienas svārstmigrācija). Mobilitātes piedāvājums Tukumā ir multimodāls, un nodrošina labu savienojumu starp Tukumu, Jūrmalu un Rīgu. Tomēr joprojām galveno lomu spēlē autotransports, jo īpaši privātais autotransports. Nākotnē nepieciešams veicināt multimodālu mobilitātes punktu attīstību plašākā novada teritorijā, jāsekmē tāda sabiedriskā transporta sistēmas attīstība, kura veicina mobilitātes vajadzību apmierināšanu, prioritāri izvēloties nemotorizēto mobilitāti un motorizēto mikromobilitāti īsiem ikdienas braucieniem un pirmajiem / pēdējiem brauciena kilometriem, kā arī jāveicina komforta, ātruma un biežuma ziņā konkurētspējīgāka sabiedriskā transporta attīstība, kur dzelzceļš spēlē mugurkaula lomu, t.sk. perspektīvā Tukuma – Ventspils un Tukuma – Jelgavas virzienos. Tukuma novads ir pašos pirmsākumos transporta, jo īpaši autotransporta sistēmas <i>zaļināšanā</i> – novadā reģistrētas vien dažas elektrotransporta vienības un ir pieejami četri publiskie ātrās elektrouzlādes punkti. Tomēr jāuzsver, ka jau šodien dzelzceļa pārvadājumi ir lokāli klimatneitrāli, t.i., pārvadājumi notiek ar elektrovilcieniem. Nākotnē ir nepieciešama sabiedriskā transporta

	sistēmas <i>zaļināšana</i>, ilgtermiņa perspektīvā – sabiedriskā transporta klimatneitralitāte. Tāpat nepieciešama privātā un komerciālā autotransporta <i>zaļināšanas</i> veicināšana vidējā termiņā un klimatneitralitātes veicināšana ilgtermiņā, tai skaitā, bet ne tikai, pašvaldībai iniciējot un īstenojot demonstrācijas un pilotprojektus. Novada ekonomikas radītie kravu pārvadājumi tiek veikti ar autotransportu, starptautisko kravu pārvadājumu maģistrāles nodrošina gan starptautiskā autotransporta (valsts galvenais autoceļš A10 Rīga – Ventspils) un starptautisko dzelzceļa (līnijās Rīga – Jelgava – Ventspils un Rēzekne – Krustpils – Jelgava – Tukums – Ventspils un arī Jelgava – Glūda – Liepāja) pārvadājumos. Novada transporta infrastruktūra ir multimodāla. Dzelzceļa infrastruktūru veido dzelzceļa līniju iecirkņi Torņakalns – Tukums II un Jelgava – Tukums II – Ventspils. Novada autoceļu infrastruktūra ir 1050 km, un to veido valsts galvenie autoceļi A9 Skulte – Liepāja un A10 Rīga – Ventspils un valsts reģionālie, kā arī vietējie un pašvaldību autoceļi un ielas. Autoceļu infrastruktūra ir būtiski uzlabojusies pēdējā desmitgadē. Attiecībā uz mikromobilitāti, nākotnē nepieciešami satiksmes infrastruktūras drošības uzlabojumi, t.sk. drošu veloceļu ierīkošana gar autoceļiem ar lielāko satiksmes intensitāti un Eiro Velo 10 un Eiro Velo 13 maršrutos, kā arī velotelpas attīstība ap lielākajiem attīstības centriem un tajos.
MĀJOKĻI, KOMUNĀLĀ INFRASTRUKTŪRA,	Jaunizveidotajā Tukuma novadā saskaņā ar CSP datiem uz 2011. gada tautas skaitīšanu bija 21,6 tūkstoši dzīvojamās platības, no kurām 11,8 tūkstoši atradās daudzdzīvokļu ēkās. Aptuveni 32% no visiem mājokļiem ir būvēti laika posmā pirms Otrā pasaules kara. Kopumā daudzdzīvokļu ēkās jaunizveidotajā Tukuma novadā dzīvo aptuveni 22 tūkst. cilvēki. Higiēnas prasībām un iedzīvotāju maksāspējai atbilstošu mājokļu pieejamība ir nozīmīga visā novadā un it īpaši vietās, kur koncentrējās ekonomiskā aktivitāte. Situāciju pasliktina arī esošā dzīvojamā fonda sliktais tehniskais stāvoklis ekspluatācijas beigu termiņu tuvošanās, nepietiekama ēku siltināšanas aktivitāte. Kā īpaša problēma ir identificēta ugunsdrošība daudzdzīvokļu ēkās, kas savulaik ir atteikušās no centralizētās siltumapgādes risinājuma un esošajā situācijā izmanto dažādus risinājumus dzīvokļu apkures nodrošināšanai. Ūdensapgādes un kanalizācijas, kā arī siltumapgādes pakalpojumus Tukuma novadā nodrošina gan pašvaldībai piederošas kapitālsabiedrības, gan privātas kapitālsabiedrības, gan arī pašvaldības iestādes vai struktūrvienības – komunālo pakalpojumu nodaļas. Ūdenssaimniecības pakalpojumi Tukuma novadā tiek sniegti 36 dažādās apdzīvotās vietās, bet centralizētās siltumapgādes sistēmas koncentrējas Tukuma novada pilsētās un lielākajos ciemos.

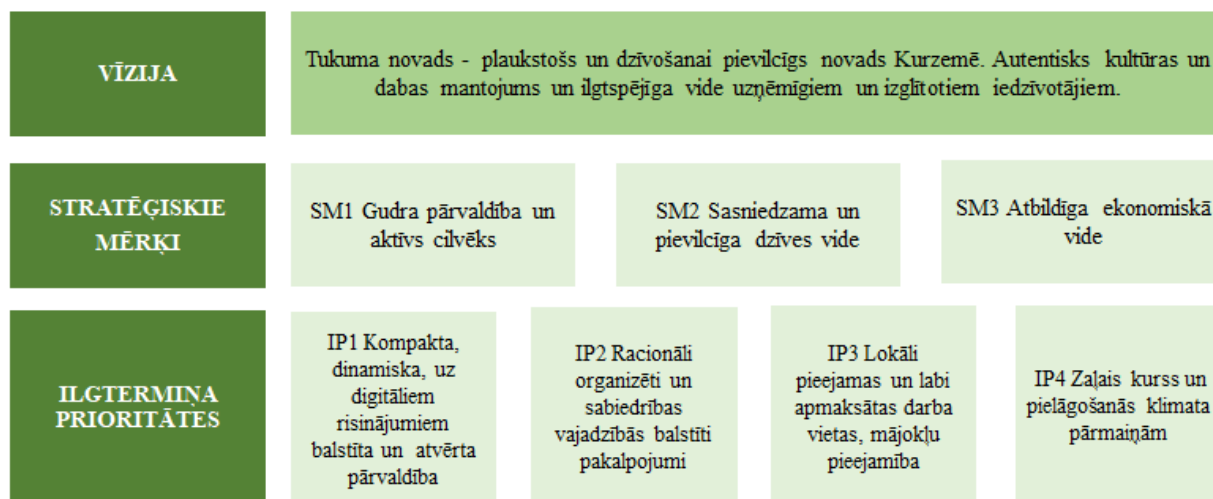
	Ūdenssaimniecības sistēmu tehniskais stāvoklis Tukuma novadā ir dažāds. Tās sistēmas, kuru pārbūvei pēdējo 15 gadu laikā ir piesaistīti finanšu resursi no ES finanšu instrumentiem, ir relatīvi labā stāvoklī, taču tās sistēmās, kurās pēdējo gadu laikā nav tikuši veikti ieguldījumi, ir neapmierinošā tehniskā stāvoklī. Kā galvenās sistēmas, kur ir nepieciešami ieguldījumi, ir identificētas ūdenssaimniecības sistēmas Abavnieku, Cēres, Džūkstes, Jaunsātu, Lancenieku, Matkules, Ozolnieku, Pienavas, Sātu, Tumes, Valdeķu, Zantes, Zemītes un Zentenes ciemos. Daļa no centralizētās siltumapgādes sistēmu tīkliem ir nolietotojusi un nav tehniski apmierinošā stāvoklī. Nepieciešami būtiski ieguldījumi siltumtrašu atjaunošanā, lai samazinātu zudumus tajās. Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus Tukuma novadā sniedz SIA “AAS “Piejūra””. Tukumā darbojas atkritumu šķirošanas-pārkraušanas stacija, bet Kandavā – atkritumu pārkraušanas stacijā. Atkritumu apsaimniekošanas komersantiem (SIA “AAS Piejūra”, SIA “Eco Baltia VIDE”) piederošie atkritumu dalītās savākšanas punkti ir izvietoti visā Tukuma novada teritorijā. Kopumā novadā publiski pieejami ir 220 atkritumu dalītās savākšanas punkti, t.sk. 117 punkti bijušajā Tukuma novadā, 55 punkti bijušajā Engures novadā, 40 punkti bijušajā Kandavas novadā un 8 punkti bijušajā Jaunpils novadā. Tukuma novada iedzīvotāji kopumā ir apmierināti ar komunālo infrastruktūru novadā. Iedzīvotāju aptaujā ūdenssaimniecības pakalpojumus pozitīvi novērtēja 65%, atkritumu apsaimniekošanu – 64%, bet siltumapgādes pakalpojumus – 53% no visiem aptaujātajiem respondentiem.
VIDE	Caur Tukuma novada teritoriju tek vairākas upes, lielākās ir Abava, Slocene, Lāčupīte. Novada teritorijā atrodas daļa no Latvijas lielākā ezera – Engures ezera. Tukuma novadam raksturīgs daudzveidīgs reljefs, un ainava ir nozīmīgs dabas resurss. Tukuma novada teritorijā atrodas astoņas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Lauksaimniecības zemes un meži ir vērtīgākie Tukuma novada dabas resursi. Novadā ir tādi derīgie izrakteņu kā dolomīts, māls, smilts un grants atradnes, purvos ir ievērojamas kūdras krātuves. Novadā nav būtisku gaisa piesārņotāju un gaisa kvalitāte ir uzskatāma par labu. Nozīmīgākie stacionārie gaisa piesārņojuma avoti novadā ir uzņēmumi, kas ir saņēmuši A un B kategorijas atļaujas piesārņojošo darbību veikšanai. Tukuma novadā publiskās ārtelpas uzturēšanu un labiekārtošanu nodrošina pašvaldība ar saviem spēkiem vai arī šis pienākums ir deleģēts pašvaldībai piederošai kapitālsabiedrībai. Publisko ēku un teritoriju infrastruktūra novadā tiek pastāvīgi attīstīta un pēdējo 5 gadu laikā ir realizēti vairāki novadam būtiski projekti. Publiskā ārtelpa kopumā ir labā vai apmierinošā kvalitātē, tomēr nepieciešami vairāki uzlabojumi, jo īpaši, apstādījumu teritoriju uzlabošanā, kā arī ēku un pludmaļu pieejamības nodrošināšanā.

2021. gada maijā un jūnijā veiktās Tukuma novada iedzīvotāju aptaujas rezultāti norāda, ka iedzīvotāju viedoklis dažādos jautājumos par apdzīvojamo vidi novadā ir salīdzinoši pozitīvs. Publiskās ārtelpas un vides labiekārtojumu un sakoptību pozitīvi vērtē 82% no respondentiem, bet rūpes par vides kvalitāti, t.sk. piesārņojuma mazināšanas kontekstā, pozitīvi vērtē 58% respondentu.

3. STRATĒĢISKĀ DAĻA

Tukuma novada attīstības programmas 2022.–2028. gadam Stratēģiskā daļa atbilst un izriet no Tukuma novada ilgtspējīgās attīstības stratēģijas 2022.–2042. gadam stratēģiskā ietvara.

2. ilustrācija. Tukuma novada stratēģiskais ietvars

Attīstības programmas stratēģiskajā daļā ir atspoguļota informācija par vidēja termiņa stratēģiskajiem uzstādījumiem. Nodaļā raksturotas vidēja termiņa prioritātes, norādot to sasaisti ar ilgtermiņa prioritātēm un stratēģiskajiem mērķiem, nodaļā raksturoti arī rīcību virzieni un to ietvaros veicamie uzdevumi.

3.1 Vidēja termiņa prioritātes

Vidēja termiņa prioritāte ir vispārēja teritorijas attīstības aktualitāte, kuras risināšana tiek izvirzīta priekšplānā, salīdzinot ar citām aktualitātēm un jomām. Attīstības programmā ir definētas sešas vidēja termiņa prioritātes (skat. 3. ilustrāciju).

3. ilustrācija. Tukuma novada vidēja termiņa prioritātes

VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība.

VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām.

VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturētspēja pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte.

VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprītes ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana.

VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi.

VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu.

Caurvijošā tematika visām sešām prioritātēm ir labvēlīgu dzīves apstākļu radīšana novada galvenajai vērtībai un attīstības resursam – iedzīvotājam. Ekonomiskā attīstība pašvaldībā ir ļoti cieši saistīta ar tās iedzīvotājiem, viņu izglītības līmeni, sociālām un profesionālām prasmēm, veselības, ekonomiskā stāvokļa un kopējās labsajūtas, tādēļ ilgtspējīga attīstība bez ilgtspējīgām kopienām nav iespējama. Lai ģimenes izvēlētos Tukuma novadu par savu dzīvesvietu, būtisks priekšnosacījums ir mājokļu pieejamība, darba vietu pieejamība, patīkama un tīra dzīves vide, pretimnākoša pārvaldība, pirmsskolas izglītības pieejamība un citu ikdienā nepieciešamu pakalpojumu pieejamība.

Attīstības programmas Stratēģiskā daļa ir veidota, ievērojot pēctecības principu – nosakot prioritātes no hierarhiski augstāka dokumenta uz zemāka dokumenta līmeni. Tālāk pievienotajā tabulā ir sniegts vizuāls paskaidrojums, cik lielā mērā katra no vidēja termiņa prioritātēm palīdz risināt ilgtermiņa prioritātē un stratēģiskajā mērķī noteikto (skat. 1. tabulu). Piemēram, īstenojot vidēja termiņa prioritāti “Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība”, tiešā veidā tiks panākta stratēģiskā mērķa “Gudra pārvaldība un aktīvs cilvēks” un ilgtermiņa prioritātes “Kompakta, dinamiska, uz digitāliem risinājumiem balstīta un atvērta pārvaldība” sasniegšana. Vienlaikus vidēja termiņa prioritāte “Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība” lielā mērā palīdzēs sekmēt arī ilgtermiņa prioritātes “Racionāli organizēti un sabiedrības vajadzībās balstīti pakalpojumi” sasniegšanu, jo ar labu pārvaldības sistēmu un attīstītiem e-pakalpojumiem, pašvaldības nodrošinātie pakalpojumi kļūs ērtāki un pieejamāki iedzīvotājiem.

1. tabula. Vidēja termiņa prioritāšu ietekme uz ilgtermiņa prioritātēm un stratēģiskajiem mērķiem

Tieša un lielāka ietekmes pakāpe				Mazāka ietekmes pakāpe			
Vidēja termiņa prioritāte	SM1 Gudra pārvaldība un aktīvs cilvēks	SM2 Sasniedzama un pievilcīga dzīves vide	SM3 Atbildīga ekonomiskā vide	IP1 Kompakta, dinamiska, uz digitāliem risinājumiem balstīta un atvērta pārvaldība	IP2 Racionāli organizēti un sabiedrības vajadzībās balstīti pakalpojumi	IP3 Lokāli pieejamas un labi apmaksātas darba vietas, mājokļu pieejamība	IP4 Zaļais kurss un pielāgošanās klimata pārmaiņām
VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība							
VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām							
VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturētspēja pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte							
VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi — kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana							
VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi							
VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu							

3.2 Rīcības virzieni un uzdevumi

Balstoties uz vidēja termiņa prioritātēm, Attīstības programmā ir definēti rīcību virzieni. Rīcības virzieni ir konkrētu pasākumu kopums, kas ir izvirzīts noteikto vidēja termiņa prioritāšu sasniegšanai. Rīcību ietvaros ir definēti uzdevumi – tie ir iniciatīvu un rīcību kopums, kas izvirzīti noteikto rīcības virzienu īstenošanai, nodrošinot savstarpēji papildinoša un kompleksa atbalsta mehānisma izveidi.

2. tabula. Rīcības virzieni, uzdevumi un pasākumi

Rīcības virziens	Uzdevumi
RV1: Izglītība	- Nodrošināt kvalitatīvu, pieejamu un iekļaujošu pirmsskolas un vispārējo izglītību - Nodrošināt kvalitatīvu, dažādotu un pieejamu interešu un profesionālās ievirzes izglītības piedāvājumu - Nodrošināt karjeras izglītības pieejamību - Sniegt atbalstu darba tirgus pieprasījumam atbilstošas profesionālās izglītības ieguvei un izveidot koordinētas mūžizglītības izglītības sistēmas piedāvājumu atbilstoši darba tirgus pieprasījumam, sabiedrības attīstības tendencēm un personības izaugsmes vajadzībām - Nodrošināt efektīvu izglītības iestāžu pārvaldības, atbalsta un sadarbības sistēmu
RV2: Kultūra un kultūrvide	- Radīt daudzveidīgu kultūras piedāvājumu, rosinot jaunrades procesus - Sekmēt kultūras infrastruktūras pilnveidi un pieejamību - Nodrošināt kultūras vērtību saglabāšanu un popularizēšanu
RV3: Veselība un sports	- Attīstīt veselības aprūpes nozares cilvēkresursus, veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo infrastruktūru - Veicināt sabiedrības veselību, organizējot un dažādojot informatīvi izglītojošus pasākumus, fiziskas aktivitātes - Pilnveidot fizisko aktivitāšu veikšanai nepieciešamo infrastruktūru (baseins, trases, sporta laukumi) un sekmēt bērnu un jauniešu iesaisti sportā
RV4: Sociālā aizsardzība	- Attīstīt jaunus un padarīt pieejamākus esošos sociālos pakalpojumus, t.sk. attīstīt infrastruktūru - Attīstīt sociālā darba cilvēkresursus - Nodrošināt citus atbalsta pasākumus dažādām sabiedrības grupām
RV5: Pārvaldība un sadarbība	- Nodrošināt atvērtu un efektīvu pārvaldību - Attīstīt kvalitatīvus un pieejamus pašvaldības pakalpojumus - Nodrošināt plašu sadarbību un iedzīvotāju līdzdalību - Izveidot un īstenot ģimenes un jauniešu politikas - Nodrošināt sabiedrības drošību un sabiedrisko kārtību
RV6: Uzņēmējdarbība	- Attīstīt MVU sektoru un veicināt ekonomikas dažādošanu - Sekmēt MVU pielāgotas vides attīstību - Veidot Tukuma novadu kā reģionālo un starptautisko tūrisma galamērķi

Rīcības virziens	Uzdevumi
RV7: Mobilitāte, satiksmes un sakaru infrastruktūra	• Veidot ilgtspējīgus, iedzīvotāju vajadzībās balstītus sabiedriskā transporta risinājumus, t.sk. attīstot mobilitātes punktus un nodrošināt ērtu maršrutu savienojamību • Uzlabot ielu un autoceļu stāvokli • Attīstīt drošu gājēju, velo u.c. mazjaudas transportlīdzekļu infrastruktūru, veicinot satiksmes dalībnieku un gājēju drošību • Attīstīt lidostas, ostu un sakaru infrastruktūru
RV8: Vides infrastruktūra	• Pilnveidot komunālo infrastruktūru (ŪK, siltums, elektrība) • Attīstīt meliorācijas sistēmu • Attīstīt atkritumu apsaimniekošanas sistēmas • Veicināt mājokļu attīstību un uzlabošanu • Nodrošināt dabas vērtību saglabāšanu • Veicināt pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošanos un izturētspēju pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem • Uzturēt un attīstīt pievilcīgu un tīru apkārtējo vidi

Tālāk pievienotajā tabulā ir sniegts vizuāls paskaidrojums, cik lielā mērā katrs no rīcības virzieniem palīdz risināt vidēja termiņa prioritātē noteikto (skat. 3. tabulu). Piemēram, rīcības virzienā “Izglītība” ietvaros īstenotie uzdevumi vistiešāk sekmēs vidēja termiņa prioritātes “Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi” sasniegšanu, jo šī prioritāte līdztekus citām jomām paredz arī izglītības pakalpojumu attīstību. Vienlaikus rīcības virziena “Izglītība” ietvaros īstenotie izglītības iestāžu energoefektivitātes pasākumi palīdzēs mazināt ietekmi uz vidi, uz izglītības kvalitāti, saturu orientētie pasākumi, kas tiks veikti rīcības virziena ietvaros, palīdzēs veicināt iedzīvotāju izpratni un zināšanas arī par klimata pārmaiņām, veicinās viņu pilsonisko un sociālo aktivitāti, jo pētījumos ir pierādīta korelācija – personas ar augstāku izglītības līmeni biežāk iesaistās pašvaldības darbā un dažādās sociālās iniciatīvās.

3. tabula. Rīcības virzienu ietekme uz vidēja termiņa prioritātēm

Tieša un lielāka ietekmes pakāpe ← → Mazāka ietekmes pakāpe								
Vidēja termiņa prioritāte	RV1: Izglītība	RV2: Kultūra un kultūrvide	RV3: Veselība un sports	RV4: Sociālā aizsardzība	RV5: Pārvaldība un sadarbība	RV6: Uzņēmēj- darbība	RV7: Mobilitāte, satiksmes un sakarų infrastruktūra	RV8: Vides infrastruktūra
VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste								
VP2: Kvalitatīvāks sakarų pārkļajums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām								
VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturēspēja pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte								
VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana.								
VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi								
VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu								

4. SASKAŅOTĪBA AR NACIONĀLA, REĢIONĀLA UN VIETĒJA LĪMEŅA TERITORIJAS ATTĪSTĪBAS PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM

Šajā nodaļā ir raksturota definēto vidēja termiņa prioritāšu atbilstība augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem, kā arī pēctecība ar bijušo novadu līdzšinējām Attīstības programmām.

4.1 Atbilstība nacionāla un reģionāla līmeņa plānošanas dokumentiem

Tukuma novada vidēja termiņa prioritātes ir saskaņotas ar valsts un reģiona attīstības ietvaros noteikto par dzīves kvalitātes paaugstināšanu un labklājības nodrošināšanu, tās veidotas saskaņā ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam, NAP 2021–2027, Reģionālās politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam. Līdz administratīvi teritoriālajai reformai Tukuma novads iekļāvās Rīgas plānošanas reģionā. Šobrīd Tukuma novads ir Kurzemes reģiona sastāvdaļa, līdz ar to tiek skatīta novada atbilstība Kurzemes plānošanas reģiona attīstības stratēģijai 2030 un programmai 2021.–2027. gadam (1. redakcijas projekts 01.10.2021.).

4. tabula. Vidēja termiņa prioritāšu saskaņotība ar Latvija 2030, NAP 2021–2027, Kurzemes reģiona attīstības stratēģija 2030 un attīstības programma 2021.–2027. gadam

Tukuma novads 2028	VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība	VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām	VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturēšanās pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte	VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana	VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi	VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu
Latvija 2030 prioritātes						
Kultūras telpas attīstība	Sabiedrības aktīva iesaiste un līdzdalība vērtību saglabāšanā, pašiniciatīva			Kultūras vērtības, to saglabāšana un attīstība	Nemateriālā un materiālā kultūras mantojuma saglabāšana	
Ilgtermiņa ieguldījumi cilvēkkapitālā	Ieguldījumi digitālo prasmju, kvalifikācijas paaugstināšanā				Kvalitatīvs un pieejams izglītības piedāvājums	Uzņēmējdarbības gara rosināšanas pašvaldības pasākumi
Paradigmas maiņa izglītībā					Pasākumi izglītības pakalpojumu uzlabošanā	

Tukuma novads 2028	VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība	VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām	VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturētspēja pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte	VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana	VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi	VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu
Inovatīva un eko-efektīva ekonomika		Sasniedzamības nodrošināšana aktīvai ekonomikai	Viedi risinājumi	Dabas, kultūras resursu iesaiste pievienotās vērtības radīšanā	Atbilstošas prasmes un zināšanas	Atvērta un sakārtota vide investīcijām
Daba kā nākotnes kapitāls			Klimata izraisīto risku mazināšana	Aprites ekonomikas principi ieviešana, dabas vērtību saglabāšana	Zināšanas un sabiedrības izpratne par dabas vērtībām	
Telpiskās attīstības perspektīva		Mobilitātes punkti, sabiedriskā transporta pieejamība		Ainavu un kultūrvēsturisko telpu saglabāšana un attīstība		Prioritāri attīstāmās teritoriju telpas
Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība	Digitalizācija, līdzdalība un sabiedrības pašorganizēšanās				Tālākizglītība un profesionālā pilnveide	Uzņēmēju iesaiste līdzdalības pasākumos, plānošanas procesos
NAP 2021- 2027 prioritātes						
Stipras ģimenes, veseli un aktīvi cilvēki	Kopienas veidošana, atbalsts iedzīvotāju iniciatīvām	Droša, attīstīta, vieda infrastruktūra	Pievilcīgi mājokļi	Dabas klātbūtne dzīves un darba vidē	Pieejami sociālie, veselības un atbalsta pasākumi, veselīga un aktīva dzīvesveida iespējas novadā	
Zināšanas un prasmes personības un valsts izaugsmei	Digitālās un citas prasmes sabiedrībai un pārvaldes speciālistiem			Kultūrizglītība, izpratnes veidošana par dabas un kultūras vērtībām	Kompetencēs balstīta izglītība, mūžizglītība	

Tukuma novads 2028	VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība	VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām	VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturēšanās pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte	VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana	VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi	VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu
Uzņēmumu konkurētspēja un materiālā labklājība			Mājokļu politika			Atbalsts un iespējas jaunajiem, mazajiem uzņēmējiem
Kvalitatīva dzīves vide un teritoriju attīstība	E-pakalpojumi, viedi risinājumi	Attīstīta infrastruktūra un sasniedzamība	Pielāgošanās klimata pārmaiņām, siltinātas ēkas			
Kultūra un sports aktīvai un pilnvērtīgai dzīvei	Efektīva kultūras un sporta pārvaldība	Veloceliņi, takas, zaļā infrastruktūra aktīvai dzīvei	Energoefektīvas kultūras un sporta būves, saglabāti kultūras pieminekļi	Kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība, popularizēšana	Infrastruktūra, pasākumi aktīvai dzīvei, kultūras piedāvājuma daudzveidība, mākslinieciskā pašdarbība	
Vienota, droša un atvērta sabiedrība	Viedi risinājumi, pieejami sabiedrībai pieejami pakalpojumi, efektīva pārvaldības sistēma, nodrošināti e-pakalpojumi. Sabiedriskās kārtības un drošības pasākumi	Nodrošināts platjoslas interneta pārklājums, izbūvēta “pēdējā jūdze”	Tiek izmantoti viedie draudzīgi risinājumi, pielāgojoties aprites ekonomikai, zero waste principu ievērošana, sabiedrības informēšana par radītajām klimata pārmaiņām un paredzamais uzvedības modelis			
Kurzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030						
Ilgtērmiņa attīstības prioritātes						
Konkrētām vajadzībām atbilstoša infrastruktūra	Digitālā infrastruktūra					Infrastruktūra uzņēmējdarbības attīstībai
Zināšanās balstīta ekonomika	Pārvaldības un sabiedrības prasmes			Kvalitatīvs izglītības piedāvājums		Darba vietas visā novadā teritorijā

Tukuma novads 2028	VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība	VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām	VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturētspēja pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte	VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana	VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi	VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu
Pieejamas atbilstošas darba vietas/nodarbes						
Efektīva resursu izmantošana	Efektīva resursu pārvaldība		Energoefektivitātes pasākumu ieviešana	Ilgtermiņa resursu izmantošana		Jaunu tehnoloģiju izmantošana
Pilnvērtīgas un sociāli funkcionālas dzīves vietas	Pakalpojumu līdzvērtīga pieejamība	Sasniedzamība, zaļā mobilitāte		Dabas resursi kvalitatīvai dzīves telpai		
Sadarbības tīklu veidošana un veselīgas konkurences veicināšana	Pārnovadu un starptautiskā sadarbība kapacitātes stiprināšanā	Starptautiskā sadarbība, pašvaldību sadarbības tīklu veidošana		Starptautiskā sadarbība dabas vērtību saglabāšanā		
Vietas identitātes stiprināšana un vietas mārketinga	Novada zīmola un mārketinga kampaņas un pasākumi, sabiedrības iesaiste mārketinga pasākumos				Piederības izjūtas veicināšana izglītības, kultūras pakalpojumos	Vietas identitātes izmantošana uzņēmējdarbības procesos, informācijas pieejamība investīcijām
Uz iniciatīvu un atbildību balstīta ekonomika Integrēta uz vietu orientēta pārvaldība	Iedzīvotāju iesaiste lēmumu pieņemšanā			Atbildīga dabas resursu apsaimniekošana		
Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2021–2027						
Vidēja termiņa prioritātes						
Dinamiskas zināšanas	Pārvaldes pielāgošanās pārmaiņu vadībai	Sabiedriskais transports, zaļie risinājumi			Iekļaujoša izglītība, vajadzības balstīti sociālie pakalpojumi	

Tukuma novads 2028	VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība	VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām	VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturēšanās pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte	VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana	VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi	VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu
Izaugsmes ekonomika		Sasniedzamības nodrošinājums, kvalitatīvi ceļi visā novadā			Pakalpojumi atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām	Atbalsts MVU
Zaļā un droša attīstība	Viedie risinājumi pārvaldības pakalpojumos				Kompetenču izglītība un prasmes	
Ilgtermiņa mobilitāte		Novada teritoriju sasniedzamība	Vides ietekmes mazināšana transportā			
Pievilcīga dzīves vide	Visu sabiedrības grupu iesaiste līdzdalībā, kopienas aktivitātēs, pielāgoti pakalpojumi		Klimatneitralitātes programmas ieviešana Klimatneitralitātes principu ieviešana, mājokļu sakārtošana	Dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana	Izglītība par vidi draudzīgu dzīvesveidu	
Sociālā iekļaušana						
Kultūras potenciāls	Efektīva kultūras pārvaldība		Kultūras ēku energoefektivitāte	Kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība	Kultūras pasākumu daudzveidība, kultūras mantojuma saglabāšana un attīstība	Kultūras potenciāla iekļaušana tūrisma piedāvājumā, radošo industriju attīstība
Aktīva sabiedrība	Viedie ciemi, dažādas sabiedrības līdzdalības un iesaistes formas					Sociālās uzņēmējdarbības attīstība

Tukuma novada attīstības programmas vidēja termiņa prioritātes iekļaujas valsts mēroga un Kurzemes reģionā noteikto attīstības prioritāšu sasniegšanā.

4.2 Atbilstība vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem

Definējot Tukuma novada vidēja termiņa prioritātes, tika ņemti vērā spēkā esošie bijušo novadu plānošanas dokumenti – ilgtermiņa attīstības stratēģijas, teritorijas plānojumi, attīstības programmas, nozaru plānošanas dokumenti.

Ilgtermiņa attīstības stratēģijas:

- Engures novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013–2030;
- Jaunpils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013–2037;
- Kandavas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014–2033;
- Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033. gadam.

Tika analizētas attīstības vīzijas, stratēģiskais ietvars un telpiskā perspektīva, nodrošinot pēctecību šajos plānošanas dokumentos.

Atbilstība teritorijas plānojumiem:

- Engures novada teritorijas plānojums 2013.–2025. gadam;
- Jaunpils novada teritorijas plānojuma 2013.–2024. gadam;
- Tukuma teritorijas plānojuma 2011.–2023. gadam;
- Kandavas novada teritorijas plānojums 2011.–2023. gadam.

Spēkā esošie teritorijas plānojumi tika ņemti vērā, plānojot telpisko perspektīvu, nosakot rīcības un veicamos uzdevumus. Ņemot vērā, ka bijušajiem novadiem attīstības dokumenti tika izstrādāti laika posmā no 2014. līdz 2016. gadam, saskaņotība ir vērtēta atbilstoši ilgtermiņa prioritātēm, jo izstrādes procesā paredzētā darbība tika plānota šīs attīstības programmas aktuālajā laikā – līdz 2030. gadam.

Attīstības programmas:

- Engures novada integrētās attīstības programma 2019.–2025. gadam;
- Jaunpils novada attīstības programma 2019.–2025. gadam;
- Tukuma novada attīstības programma 2015.–2022. gadam;
- Kandavas novada attīstības programma 2017.–2023. gadam.

Izstrādājot Tukuma novada jaunus plānošanas dokumentus, tika izvērtēts attīstības programmu pārskati un sasniegtais progress, nodrošināta darbību un projektu pēctecība jaunajā rīcību un investīciju plānā.

Tukuma novada vidēja termiņa prioritātes turpina aktuālās un pēctecīgās darbības, kuras tika paredzētas īstenot šajā periodā. Būtiskākais – sasniedzamība un infrastruktūra, mājokļu politika, ekonomikas izaugsme, efektīva pārvalde. Kā šī plānošanas perioda aktuālās vidēja termiņa darbības tiek papildinātas ar harmonisku dabas, kultūras vērtību saglabāšanu un, vienlaikus, aktīvu iesaisti uzņēmējdarbībā. Turpmāko gadu nozīmīgs virziens ir zaļais kurss un klimatneitralitāte, kurai veltīta īpaša uzmanība.

5. tabula. Vidēja termiņa prioritāšu saskaņotība ar bijušā Tukuma novada, Kandavas novada, Jaunpils novada un Engures novada attīstības programmu stratēģiskajiem uzstādījumiem

Bijušo novadu ilgtermiņa prioritātes un jaunizveidotā Tukuma novada vidēja termiņa prioritātes

Jaunpils

- Izaudzināt jaunu uzņēmīgu un pārliecinātu paaudzi
- Infrastruktūras un dabas līdzsvarota mijiedarbība
- Mazās uzņēmējdarbības attīstība

Engure

- Integrēta attīstība un konkurētspēja
- Ilgtspējīga attīstība
- Augsta dzīves kvalitāte

Kandava

- Izglītotas sabiedrības veidošana
- Veselīgas un sociāli drošas sabiedrības veidošana
- Sociāli aktīvas un kultūrbagātas sabiedrības attīstība
- Efektīvas publiskās pārvaldes nodrošināšana
- Uzņēmējdarbības un nodarbinātības sekmēšana
- Novada tēla popularizēšana un tūrisma uzņēmējdarbības vides uzlabošana
- Transporta infrastruktūras uzlabošana
- Kvalitatīvu komunālo pakalpojumu attīstība

Tukums

- Mūsdienīga izglītība
- Daudzveidīgs mājokļu piedāvājums
- Aktīva daudzveidīga dažāda mēroga sadarbība
- Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta nodarbinātība
- Ērta transporta infrastruktūra un satiksme

Tukuma novads

- VP1: Ieviesta vienota un atvērta pārvaldības sistēma, paplašināts pašvaldības sniegto e-pakalpojumu klāsts un nodrošināta aktīva sabiedrības iesaiste un līdzdalība.
- VP2: Kvalitatīvāks sakaru pārklājums, drošāka satiksmes infrastruktūra gājējiem un velotransportam, attīstīti zaļie risinājumi un mobilitātes punkti, nodrošināta labāka sasniedzamība starp novada teritorijām.
- VP3: Pašvaldības iestāžu, iedzīvotāju un infrastruktūras pielāgošana un izturētspēja pret klimata pārmaiņu izraisītajiem riskiem, ietekmes uz vidi mazināšana transportā un ēku energoefektivitāte
- VP4: Līdzsvars starp iedzīvotāju vajadzībām un ietekmi uz vidi – kultūras un dabas vērtību saglabāšana un aktīvāka iesaistīšana ekonomikā, aprites ekonomikas principu pakāpeniska ieviešana.
- VP5: Attīstīti daudzveidīgi kultūras, sporta, veselības, sociālie un izglītības pakalpojumi.
- VP6: Uzņēmējdarbībai pielāgota un atbalstoša vide (teritorijas, telpas, risinājumi, konsultācijas, granti, līdzfinansējums), kas veicina darba vietu radīšanu.

Tukuma novada attīstības programmas un stratēģijas izstrādē tika ņemtas vērā arī jaunizveidotā novada ietilpstošo pašvaldību izstrādātie nozaru dokumenti – stratēģijas, koncepcijas, plāni, koncepcijas. Nozīmīgākie nozaru plānošanas dokumenti ir šādi:

- Tukuma novada ilgtspējīgas enerģētikas un klimata politikas rīcības plāns 2020.–2030. gadam;
- Tukuma novada kultūrvides attīstības plāns 2020.–2025. gadam;
- Tukuma pilsētas satiksmes organizācijas un drošības uzlabošanas, transporta infrastruktūras attīstības koncepcija 2017.–2023. gadam;
- Tukuma novada veselības veicināšanas stratēģija 2016.–2023. gadam;
- Durbes pils muzeja darbības un attīstības stratēģija 2016.–2023. gadam;
- Kandavas novada jaunatnes politikas attīstības plāns 2018.–2021. gadam;

- Kandavas novada pašvaldības sabiedrības veselības stratēģija “Veselīgs cilvēks – veselā novadā”;
- Veselības veicināšanas programma Kandavas novadam 2013.–2021. gadam;
- Kandavas novada muzeja Darbības un attīstības stratēģija 2020.–2024. gadam.

Nozaru stratēģijās, plānos un koncepcijās iekļautās rīcības, kuras aktuālas jaunajā plānošanas periodā, ir iekļautas Tukuma novada attīstības programma. Tukuma novada attīstības programma un stratēģijā noteiktās ilgtermiņa, vidēja termiņa prioritātes paredz saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas un novada attīstības intereses, tā, lai tiktu saglabātas teritorijas dabas vērtības. Izstrādes procesā tika ņemti vērā spēkā esošie īpašo dabas aizsardzības teritoriju apsaimniekošanas plāni – dabas parka “Abavas senleja” dabas aizsardzības plāns 2016.–2028. gadam, dabas parka “Engures ezers” dabas aizsardzības plāns 2011.–2025. gadam, Lielapsauju ezera apsaimniekošanas plāns 2019.–2029. gadam.

5. ATTĪSTĪBAS PROGRAMMAS UZRAUDZĪBAS KĀRTĪBA

5.1 Attīstības programmas ieviešanas uzraudzības process un atbildīgie

Tukuma novada attīstības programmai 2022.–2028. gadam un Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijai 2022.–2042. gadam ir izstrādāta vienota un kopīga uzraudzības sistēma.

Tukuma novada attīstības programmā 2021.–2028. gadam ir noteikta attīstības plānošanas dokumentu uzraudzības un novērtēšanas kārtība. Katru gadu Tukuma novada pašvaldība apkopo aktuālus datus par pašvaldības virzību uz Tukuma novada attīstības programmā un ilgtspējīgas attīstības stratēģijā nospraustajiem mērķiem.

Pašvaldība sagatavo vienotu “Pārskatu par Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas īstenošanu” (turpmāk tekstā – Pārskats).

Pārskata struktūru veido šādas nodaļas:

- Ievads.
- 1. Virzība uz novada attīstības mērķiem.
- 2. Teritorijas plānojuma aktualizācija un jaunie plānojumi.
- 3. Rīcības virzieni – kopsavilkums (dati) par aktuālo situāciju un rezultāti.
- 4. Apvienotā rīcības un investīciju plāna izpilde.
- Secinājumi un priekšlikumi.

Pārskata 1. nodaļā koncentrēti apkopoti dati attīstības mērķus raksturojošiem rādītājiem un konstatēts, vai attīstības virziens saskan ar plānoto.

Pārskata 2. nodaļā sniegts ieskats par teritorijas plānojuma aktualizēšanu (ja tāda tiek veikta) un uzskaitīti uzsāktie un apstiprinātie lokālplānojumi un tematiskie plānojumi (ja tas veikts pārskata periodā).

Pārskata 3. nodaļā koncentrēti apkopoti dati par katra rīcības virziena ietvaros esošo pamata statistiku un par rezultatīvajiem rādītājiem, novērtēts, vai situācijas attīstības tendence atbilst plānotajam, kā arī norādītas rīcības virziena jomas aktualitātes valstī un reģionā.

Pārskata 4. nodaļā Apvienotajā Rīcības un investīciju plānā iepretim katram plānotajam pasākumam norādīta informācija par veikumu (vai darbība notiek, notiek daļēji, vai nenotiek) un sasniegumu (vai pasākums pabeigts un kā – ar plānoto rezultātu, daļēji to sasniedzot, vai to nerasniedzot). Attiecīgi šis novērtējums būs pamats Rīcības plāna un Investīciju plāna aktualizācijai.

Apvienoto rīcības un investīciju plānu aktualizācija notiek pēc nepieciešamības, tai skaitā kārtējā pašvaldības gada budžeta sagatavošanas procesā.

Pārskata noslēgumā jāiekļauj galvenie secinājumi par novada attīstību un priekšlikumi turpmākai darbībai par nepieciešamību veikt grozījumus kādā no pašvaldības attīstības plānošanas dokumentiem vai kādā jauna plānošanas dokumenta nepieciešamību.

Balstoties uz ikgadējo Pārskatu, pašvaldība aktualizē Attīstības programmas Rīcības plānu un Investīciju plānu.

Ne retāk kā reizi četros gados pašvaldība veic novada iedzīvotāju aptauju par apmierinātību ar pašvaldības sniegtajiem pakalpojumiem. Aptaujas rezultātus iekļauj Pārskatā pie atbilstošiem mērķiem un rīcības virzieniem.

Par Tukuma novada Stratēģijas un Attīstības programmas uzraudzību atbildīgā struktūrvienība pašvaldībā ir Attīstības nodaļa, kas organizē datu un informācijas apkopošanu un Pārskata sagatavošanu. Datu regulārai aktualizēšanai un dinamikas veidošanai tiek izveidota pašvaldības attīstības datu bāze. Par datu bāzes veidošanu un uzturēšanu atbildīga ir Attīstības nodaļa. Līdz katra gada decembrim Pārskatu iesniedz apstiprināšanai Tukuma novada Domē. Pēc Pārskata apstiprināšanas nedēļas laikā to publicē pašvaldības tīmekļa vietnē un, izmantojot dažādus kanālus, informē sabiedrību par Pārskata publicēšanu.

5.2 Prioritāšu, rīcības virzienu novērtēšanai vidējā termiņā sasniedzamie rezultātīvie rādītāji

Rīcības virzienu novērtēšanai sasniedzamie rezultāti ir daļa no attīstības programmas uzraudzības kārtības. Sasniedzamo rezultātu definēšana nodrošina iespēju izvērtēt teritorijas attīstības progresu un attīstības programmas īstenošanas gaitā sasniegto.

6. tabula. Prioritāšu, rīcības virzienu novērtēšanai vidējā termiņā sasniedzamie rezultātīvie rādītāji

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	Sagaidāmā vērtība uz 2028. gadu	Datu avots
RV1: Izglītība				
Pirmsskolas vecuma bērnu īpatsvars, kas apmeklē PII (tai skaitā privātās PII)	56% (2020.)	Pieaug	65%	Tukuma novada izglītības pārvalde
Centralizēto eksāmenu kārtotāju īpatsvars eksaktajās zinātnēs vidusskolās: fizikā, ķīmijā, bioloģijā	19 (2021.)	Pieaug	40	IZM
Izglītojamo skaita ar speciālajām vajadzībām īpatsvars vispārīzglītojošās izglītības iestādēs no kopējā izglītojamo skaita	Tiks precizēts	Pieaug	Tiks precizēts	Tukuma novada izglītības pārvalde
Studentu skaits LU Tukuma filiālē	363 (2021. 1. septembris)	Pieaug	400	LU Tukuma filiāle
Mūžizglītības jeb pieaugušo izglītībā iesaistīto personu skaits	Tiks precizēts	Pieaug	Tiks precizēts	Tukuma novada izglītības pārvalde
RV2: Kultūra un kultūrvide				
Publisko bibliotēku klātienas apmeklējumu skaits	113 136 (2020.)	Saglabājas	113 tūkst.	KM
Dalībnieku skaits amatiermākslas kolektīvos	2 596 (2020.)	Pieaug	2 900	KM
Apmeklējumu skaits novada muzejos un struktūrvienībās	77 208 (2020.)	Pieaug	3 670	KM
Pasākumu apmeklējumu skaits novada kultūras centros	55 678 (2020.)	Pieaug	245 tūkst.	KM

Rādītājs	Esošā situācija	Sagaidāma tendence	Sagaidāmā vērtība uz 2028. gadu	Datu avots
RV3: Veselība un sports				
Ārstu skaits uz 10 000 iedzīvotājiem	13,1 (2020.)	Pieaug	19,7	SPKC
Priekšlaicīgi mirušo (t.i., nesasniedzot 65.g.v.) īpatsvars no visiem mirušajiem	21,7% (2020.)	Samazinās	18,0%	CSP
Audzēkņu skaits profesionālās ievirzes sporta programmās	1 033 (2020./ 2021.)	Pieaug	1 500	IZM
RV4: Sociālā aizsardzība				
Sociālā darba speciālistu skaits uz 1000 iedzīvotājiem	0,9 (2020.)	Pieaug	1,2	LM
Sabiedrībā balstītu pakalpojumu īpatsvars no visiem sociālajiem pakalpojumiem, pēc pakalpojumu saņēmēju skaita	89% (2020.)	Pieaug	93%	LM
Sociālos pabalstus saņēmušo personu īpatsvars kopējā pašvaldības iedzīvotāju skaitā	5% (2020.)	Samazinās	4%	LM
Ģimeņu īpatsvars no visām novada ģimenēm ³ , kurās aug vismaz viens bērns vai jauniešs līdz 25 gadu vecumam	52,9% (2019.)	Pieaug	56%	Pašvaldība
Ģimeņu ar bērniem, kuras atzīstamas par trūcīgām un maznodrošinātām, īpatsvars no kopējā ģimeņu skaita	6,5% (2019.)	Samazinās	5,0%	Pašvaldība
Bērnu īpatsvars, kuri aug sociālā riska ģimenēs	8,1% (2020.)	Samazinās	6,0%	Pašvaldība
Ārpusģimenes aprūpē esošo bērnu īpatsvars institūcijā	6,4% (2020.)	Samazinās	4,0%	Pašvaldība
RV5: Pārvaldība un sadarbība				
Biedrību, nodibinājumu un fondu skaits	484 ⁴ (2020.)	Pieaug	+15%	Lursoft dati
E-pakalpojumu skaits	Tiks precizēts	Pieaug	Tiks precizēts	Pašvaldības dati
Viedo ciemu skaits	2 (2020.)	Pieaug	3 vai vairāk	Pašvaldības dati
Iedzīvotāju apmierinātība ar pašvaldības darbu	Tiks precizēts	Pieaug	Tiks precizēts	Ikgadēja pašvaldības aptauja
Atbalstīto NVO/iniciatīvu skaits gadā	15 (2020.)	Pieaug	20	Pašvaldības dati
Jauniešu 15–29 g. bezdarbnieku skaits, absolūtos skaitļos un % no kopējā bezdarba līmeņa	138/8,8% (2020)	Samazinās	6%	Pašvaldība

³ Par ģimeni uzskata divas vai vairāk vienā mājoklī dzīvojošas personas (arī neregistrētu kopdzīvi un vientuļos vecākus ar bērniem).

⁴ Sabiedrisko organizāciju, biedrību un nodibinājumu sadalījums pa Latvijas novadiem/pilsētām, Biedrības un nodibinājumi, sabiedriskās organizācijas, Lursoft statistika

RV6: Uzņēmējdarbība

Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits (komercsabiedrības un IK)	3 347 komersanti (2019.)	Pieaug	+10% jeb 3700 komersanti	CSP
Pievienotā ekonomiskā vērtībā	185,2 milj. EUR (2017.)	Pieaug	230 milj. EUR	CSP
Bezdarba līmenis (% no darbspējīgā vecuma iedzīvotājiem)	5,8 % (2020.)	Nepieaug vai samazinās	5,5%	CSP
Vidējais mēneša atalgojums	982 EUR (2020)	Pieaug līdz LV vidējam līmenim	Pieaug līdz LV vidējam līmenim	CSP
Pavadītās nakts tūrisma mītnēs	37 tūkst. (2020.)	Pieaug	50 tūkst.	CSP
Pievienotā vērtība izmitināšanas un ēdināšanas (tūrisms) nozarē	4,4 milj. EUR (2017.)	Pieaug	5,5 milj. EUR	CSP
Apskates objektu un aktīvās atpūtas apmeklētāju skaits	621,1 tūkst. (2020.)	Pieaug	680 tūkst.	CSP

RV7: Mobilitāte, satiksmes un sakaru infrastruktūra

Novada autoceļu ar cieto segumu īpatsvars, %	Tiks precizēts	Pieaug	Tiks precizēts	CSP TRG020 dati
Reģistrētā elektrotransporta vienības	7 (01.01.2020)	Pieaug	135	CSDD dati
Vilcienpāru skaits vidēji darba dienā, kas pienāk / atiet no Tukuma	13 (2021.)	Pieaug	15	VSIA Autotransporta direkcija dati
Jaunbūvētās vai pārbūvētās veloceļu infrastruktūras kopgarums, km gada beigās	22,9	Pieaug	30	Pašvaldības dati
Labiekārtoto vai jaunbūvēto reģionālas vai vietējas nozīmes mobilitātes punktu skaits no kopējā definēto mobilitātes punktu kopskaita	0 / 8 (2020.)	Pieaug	3 / 8	Pašvaldības dati

RV8: Vides infrastruktūra

Pieslēgumu skaits centralizētajiem ūK tīkliem	Tiks precizēts	Pieaug	Tiks precizēts	Pašvaldība
Daudzdzīvokļu mājas, kur veikti energoefektivitātes pasākumi	7 ēkas (līdz 2019.)	Pieaug	Plus 7 ēkas	Pašvaldība
Dzīvojamās platības m ²	21,6 tūkst. (2011) (2021. gada TS rezultāti vēl nav)	Pieaug	Plus 20%	Pašvaldība
Pašvaldības ēku skaits, kur veikti energoefektivitātes pasākumi	Tiks precizēts	Pieaug	Plus 7 ēkas	Pašvaldība
CO ₂ emisijas, tCO ₂ uz iedzīvotāju gadā	0,649 (2018.)	Samazinās	Mīnus 10%	Pašvaldība
Enerģijas patēriņš, MWh uz iedzīvotāju gadā	6,130 (2018.)	Samazinās	Mīnus 15%	Pašvaldība
Natura 2000 teritoriju skaits	8	saglabājas	8	Pašvaldība
Atkritumu dalītās vākšanas punkti (skaits)	220 punkti (2020.)	Pieaug	250	Pašvaldība